

ATLASUL

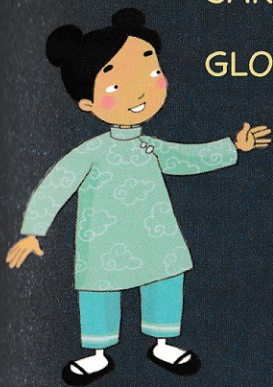
de copii

Text de Valérie Le Du

Ilustrații de Laura Tavazzi (Leaf Illustration Agency)

PĂMÂNTUL ÎN UNIVERS	6
FORMELE DE RELIEF ȘI PEISAJELE	8
TIPURILE DE CLIMĂ ȘI VIAȚA	10
ANIMALELE LUMII	12
MĂRILE ȘI OCEANELE	14
POPOARE ȘI MONUMENTE	16
EUROPA DE VEST	18
EUROPA DE EST	20
AMERICA DE NORD	22
AMERICA DE SUD	26
ASIA	30
AFRICA	34
OCEANIA	38
ȚĂRILE NORDICE	42
SĂRBĂTORI ȘI TRADIȚII DIN LUME	44
GLOSAR	46

Pământul în univers

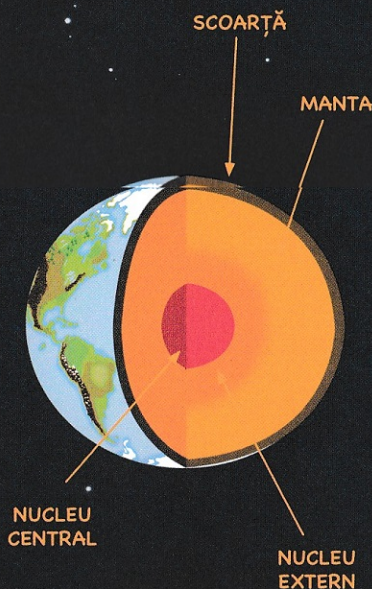
Recapitulăm pentru oamenii și cărți

Pământul – sau Terra – face parte din univers. În acest spațiu imens sunt miliarde de galaxii, formate la rândul lor din milioane de stele, planete, gaze și praf. Universul și planetele lui, printre care și Pământul, nu rămân mereu aceleași, ci evoluează. Omul le explorează de multă vreme!

Pământul: o planetă foarte veche

Pământul s-a format acum 4,5 miliarde de ani dintr-un nor de praf și gaze, care a dat naștere unei uriașe **MINGI DE ROCĂ**. Solul pe care pășim este o scoarță formată din roci solide.

Sub **SCOARȚĂ** e mantaua formată din roci fierbinți (peste 1000°C). O parte dintre acestea sunt în stare lichidă. Sub oceane, scoarța terestră este subțire (aproximativ 5 km grosime). Sub continente, însă, are o grosime medie de 35 km, iar în regiunile montane poate atinge 70 km. Nucleul exterior, și mai fierbinte, e format din fier, nichel și oxigen. Nucleul central – sau miezul – este o minge de fier și nichel.

SECȚIUNE A PĂMÂNTULUI

Atmosfera

ATMOSFERA este un strat de aer care înconjoară Pământul și îl protejează de razele prea puternice ale Soarelui. Compusă dintr-o mulțime de gaze, printre care și oxigen, atmosfera absoarbe căldura. Este esențială pentru viață: fără ea, planeta noastră, arsă de Soare, ar arăta ca un deșert!

Cum ne orientăm pe Pământ

Pentru a se orienta mai ușor, oamenii au creat **MAPAMONDUL**, o sferă care reprezintă Pământul. Pe ea au desenat toată suprafața planetei!

Au trasat niște linii imaginare orizontale, numite paralele, și niște linii imaginare verticale, numite meridiane.

ECUATORUL este linia paralelă cea mai lungă, care împarte planeta în două părți egale: emisfera nordică și emisfera sudică.

Tropicul Racului, la nord, și Tropicul Capricornului, la sud, sunt linii paralele cu ecuatorul. Regiunile din apropierea tropicelor sunt tropicale, adică au o climă caldă și umedă.

ROZĂ VÂNTURILOR ȘI PUNCTELE CARDINALE

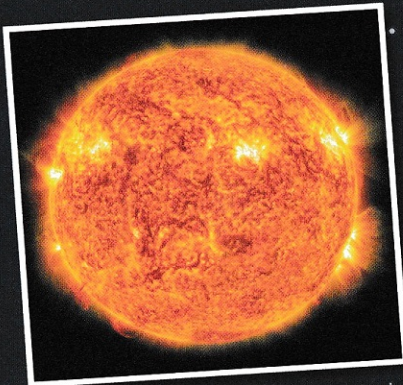
Cele 4 puncte cardinale

PUNCTELE CARDINALE ne ajută să ne orientăm pe uscat sau pe mare. Pe hărți sau busole ele sunt reprezentate printr-o roză a vânturilor (o stea) care indică nordul, estul, sudul și vestul. Estul e la dreapta față de nord, și vestul – la stânga.

Sistemul solar

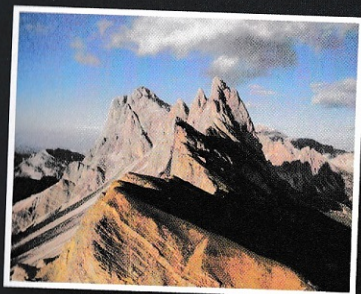
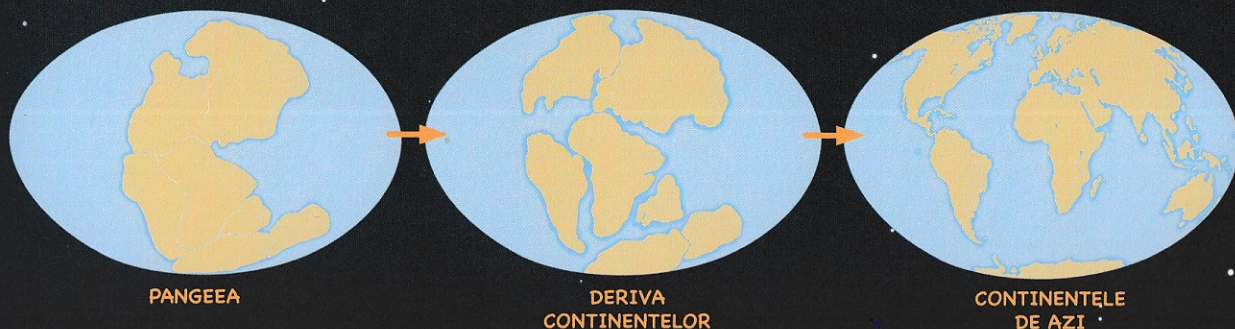
Pământul face parte dintr-un grup de 8 planete care se rotesc în jurul Soarelui: **SISTEMUL SOLAR**. Dacă ar fi posibil să ajungem până la Soare, călătoria ar dura enorm, cât un drum de 70 de ani cu un tren de mare viteză! Pământul face o rotație completă în jurul Soarelui într-un an – sau 365 de zile. Dar, cum planeta noastră nu e dreaptă, ci înclinată, o parte din ea este mai expusă razelor Soarelui decât cealaltă. Deci țările nu primesc aceeași cantitate de lumină și căldură, în același fel și în același timp, ceea ce explică existența anotimpurilor, care sunt diferite în funcție de locul de pe planetă în care ne aflăm.

Deriva continentelor

Privește atent **CONTINENTELE** de pe hartă: arată de parcă ar putea fi asamblate ca piesele unui puzzle! Așa pentru că, demult, exista un singur bloc de pământ înconjurat de apă, numit Pangeea.

Acum aproximativ 270 de milioane de ani, acesta s-a fragmentat foarte lent în mai multe porțiuni, dând naștere continentelor. Continentele s-au deplasat în „derivă”, adică s-au îndepărtat treptat unele de altele, fiind separate de mări și oceane care acoperă azi trei sferturi din planetă.

Ciocnirea continentelor

Uneori, continentele care se deplasează în derivă pot să se ciocnească unele de altele. Când se întâmplă acest lucru, pământul se cutremură. Se ridică încet-încet, se pliază și formează **MUNȚII** și **FALIILE**. În urma unor astfel de cutremure au luat naștere munți precum Alpii sau Himalaya.

Alteori, roca lichidă din centrul Pământului urcă printr-o fisură care se deschide la suprafață: așa apar vulcanii.

Apa de pe suprafața Pământului

Pământul este numit și „**PLANETA ALBASTRĂ**”: așa se vede din spațiu – cea mai mare parte a suprafeței lui este acoperită de apă. În oceane și mări e stocată aproape toată apa de pe Pământ!

OCEANELE sunt întinderi uriașe de apă sărată, mărginite de continente. Oceanul Pacific, Oceanul Atlantic, Oceanul Indian, Oceanul Antarctic și Oceanul Arctic comunică între ele printr-o serie de strâmțori.

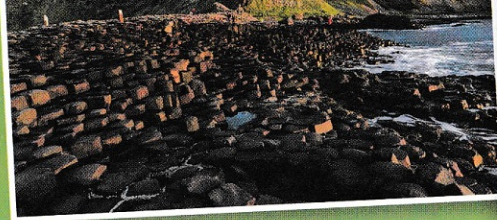
Cât despre **MĂRI**, acestea sunt mai mici și închise. Acum 6 milioane de ani, Africa și Europa erau unite: Marea Mediterană, care desparte azi cele două continente, nu exista. Cum Pământul e într-o continuă mișcare, poate că această mare va dispărea într-o bună zi, dar nu foarte curând.

FORMELE DE RELIEF ȘI PEISAJELE

Respect pentru oameni și câini

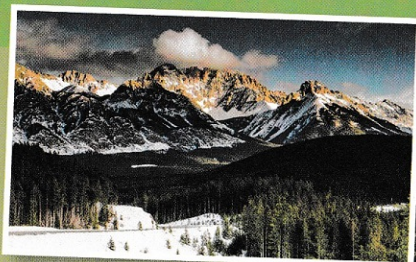
Pe suprafața Pământului sunt văi, dealuri, podișuri, câmpii și munți. Sub influența fenomenelor naturii, aceste peisaje și forme de relief se transformă puțin câte puțin. Apele curgătoare, dar și vântul și ploaia creează chei și văi, sculpează faleză, construiesc dune etc.

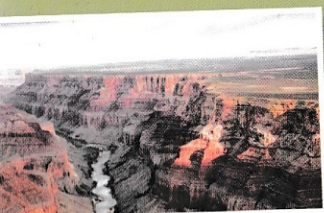
Zonele de coastă de pe planetă sunt foarte variate: plaje, dune, golfuri, faleză. În Irlanda, acest **PAVAJ NATURAL** incredibil s-a format din râuri de lavă care s-au răcit și s-au solidificat pe o faleză de aproape 30 m înălțime.

AMERICA

Lanțul Munților **STÂNCOȘI** e cel mai înalt din America de Nord! Vârful cu cea mai mare altitudine depășește 6000 m.

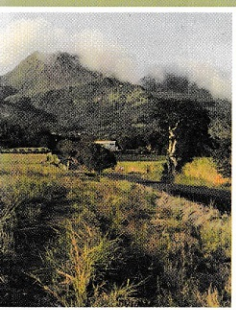
Podișurile sunt zone plane situate la mare altitudine. **MARELE CANION**, din Statele Unite, e traversat de Colorado. Acest fluviu și-a săpat timp de mii de ani o albie foarte adâncă.

CÂMPIILE sunt întinderi plane. Le găsim pe toate continentele. Vastele câmpii centrale din America de Nord se întind de la Golful Mexic până în Canada.

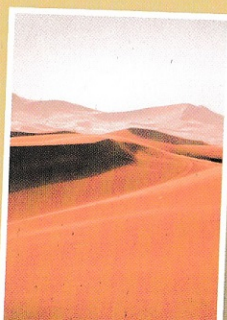
CEA MAI ÎNALTĂ FALEZĂ DIN LUME măsoară peste 100 m înălțime. E situată în Hawaii, pe insula Molokai.

SOUFRIÈRE, din Guadelupa, este un vulcan încă activ, chiar dacă de la ultima lui erupție au trecut peste 40 de ani.

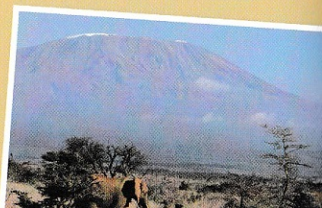

Deșerturi există peste tot în lume. Unele sunt fierbinți, altele reci. **SAHARA** este cel mai mare deșert fierbinte de pe planetă. În timpul zilei, căldura e sufocantă, iar noaptea, se lasă un frig teribil.

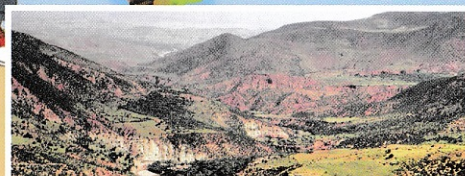

AFRICA

KILIMANJARO e un vulcan înalt de 5895 m – cel mai înalt punct de pe continentul african.

ATLAS este un lanț muntos din nordul Africii.

EUROPA

Respect pentru oameni și calii

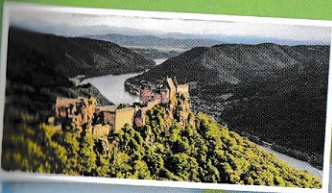
Munții tineri, precum **ALPII**, au vârfuri ascuțite. Munții bătrâni, roși de ploaie, vânt, zăpadă și ger, sunt mai rotunjiți, ca Munții Măcin de la noi din țară.

FIORDURILE din emisfera nordică sunt văi foarte adânci, săpate de ghețari cu mult timp în urmă. Azi sunt invadate de apa mării. Fiordurile intră uneori adânc în uscat. De exemplu, un fiord din Groenlanda pătrunde în uscat pe o distanță de peste 300 km.

În partea nordică a Europei, **ZĂPADĂ** și **GHEAȚA** dăinuie aproape tot anul.

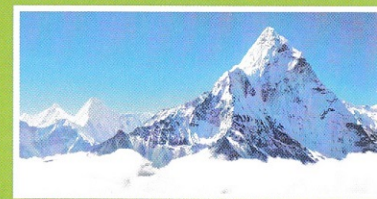

DUNĂREA, al doilea fluviu ca mărime din Europa după Volga, trece prin 10 țări! Cele mai lungi fluvii din lume sunt Amazonul, din America de Sud, și Nilul, din Africa.

ASIA

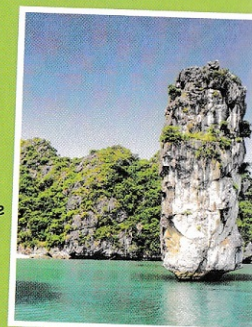
La locul de vărsare al unui fluviu în mare se formează niște brațe care alcătuiesc un triunghi: delta. Cea mai mare din lume e Delta **GANGELUI**, din India.

MUNTELE FUJI, cel mai înalt din Japonia, e considerat un loc sacru. Este un vulcan activ, chiar dacă ultima lui erupție a avut loc în secolul al XVIII-lea.

URAL, unul dintre cele mai vechi lanțuri muntoase din lume, separă Europa de Asia.

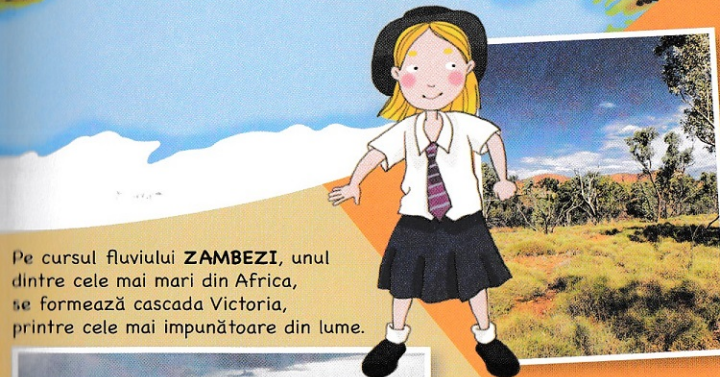
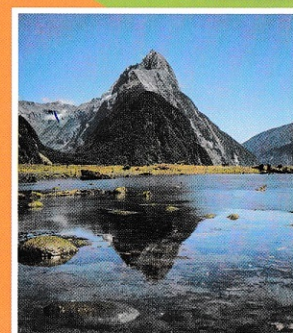

Ploile violente și calde care se abat asupra **GOLFULUI HA LONG**, din Vietnam, au transformat munții în adevărate turnuri.

Cea mai mare parte din Australia e acoperită de deșerturi și o întindere de **TUFIȘURI** și **ARBUȘTI**, presărată cu arbori.

OCEANIA

NOUA ZEELANDĂ este o țară formată din două insule. Aici sunt munți semeți - cel mai înalt măsoară 3700 m.

Pe cursul fluviului **ZAMBEZI**, unul dintre cele mai mari din Africa, se formează cascada Victoria, printre cele mai impunătoare din lume.